

Elbeszélő költemény a gazdátlan tekintetű fiúról

Nagy Zalánnak

„Csontvelőig hatoló álmaim vannak nekem is,
melyek ebbe a világba horgonyoznak le engem,
úgy járok-kelek benne, mintha egyetlen hatalmas szem volnék...”
Pier Paolo Pasolini

1.

*Nem engedte be a tengerparti nap egyetlen sugarát sem.
A sós szél kikezdte a vakolatot:
örökzöld fűszálak közé hullott a törmelék.*

*Nem beszélte még a nyelvet. Ámúlt a kiejtés dallamosságán,
a legközönségesebb mondatok is élők voltak,
szájába vette, elismételte a szavakat, de mint halszállkák,
pattantak el a fogai között.*

*A piac volt a kedvence.
Mennyi élénkbőrű gyümölcs,
beleharapni szinte fáj, és olyan édes,
ragad utána a kéz, a száj,
de még a csupasz has és mellkas is,
és a földes tenyér fekete barázdái,
a hanyag mozdulat, ahogy átnyújtja az árut,
a halpiac levegője, az orrba költözik, muszáj megdörzsölni,
tükrösszemű halottak faj és méret szerint csoportosítva,
mint egy napi híradás a tengerről: ma ez élt benne, itt és így,
a tegnap megtizedelt, szigorú, ezüstpáncélú halrajok az éjjel
keleti irányba megindultak.*

*A gyerekek durvaságai.
Heccből ütöttek, haraptak,
húzták az amúgy is szokatlanul hosszú fülcimpáját,
de nem az a gonoszság volt bennük, mint az otthoni fiúkban,
ártatlanok voltak, kegyetlenek és természetesek.
Arra gondolt, talán tényleg ennyit számít, hogy itt télen is verőfény van,*

*és soha nem fagynak be az átlátszó tavak.
Itt máshonnan kellett megtapasztalni a körforgást,
otthon csak a borostyánt ismerte,
ami áthágta tér és idő szabályait:
benőtte a házfalat, kaparászott az ablaküvegen,
mint egy éjszakai állat, és mindig zöld volt,
az ő házuk volt egyedül zöld, mikor mindent befedett a hó.*

2.

*Az iskolával péntekenként a tengerhez jártak úszni.
Olyan közel volt, hogy érezni lehetett a párát az osztályteremben.
Először megriadt, mikor látta, hogy a csapat fiú csak úgy,
mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne,
letolták a nadrágot a parton, a fürdőgatyát meg gyorsan fel,
után beszaladtak a hullámok közé.
Csak akkor kezdett vetkőzni, mikor a többi srác már az utasításokra várt.
Néhány alkalom után megtanulta színlelni a gátlástalanságot –,
ezt mondták otthon azokra, akik nem voltak szemérmesek.*

*Milyen iszonyatosan szép a testük,
gondolta, és akkor már nem a sajátjával foglalkozott, hanem
a kergetőzésben és mászásban megedződött áramvonalas testekkel,
ahogy pereg le róluk az izzadság és a tengervíz,
de még csak nem is ez, hanem a szabadság,
a szabadság, hogy nem tudnak a meztelenségről,
ezért minden testrészüik egyenlő,
és ahogy vizes-homokos bőrrel egymásnak esnek, újra játszanak,
a tanárnak kell rendet teremtenie, pedig úgysem okoznának sérülést,
jó gyerekek ezek, hiába zabolázatlanabbak, mint odahaza.*

*A szemközti épületben volt a lányiskola. Alig találkoztak,
néha az utcán, meg ha átmentek egymáshoz tanulni,
és ott voltak az osztálytársak húgai, nővérei.
Korábban számítottak a lányok,
vajon milyenek lehetnek ruhátlanul,
de már sokkal inkább érdekelte a többi fiú meztelensége.
Az első úszásoktatás utáni este magára zárta
a fürdőszoba ajtaját, levetkőzött,
mint aki először teszi, gondosan összehajtotta
a vékony csíkos rövidnadrágot és a fehér, ujjatlan trikót.
Libabőrös lett, pedig meleg volt.
Végigsimított
az arcán: sima,
a hónalján: sima,
a mellén: sima,*

*a hasa alatt: sima,
beletúrt a hajába:
zsíros, hosszú, göndör loboncok,
tetszett magának, és félt, hogy
ez majd megváltozik, a többiek sem maradnak így,
megkopaszodnak, pocakot eresztenek, és szőrösök lesznek,
mint a felnőttek.
Undort érzett a szépségtől, amit akkor meglátott.*

*Mire eljött a nyár, és az idő még forróbb lett, délben vibrált a levegő,
már egész sokat értett a nyelvből, és ahogy feltáruult előtte
az ismeretlen zenéjű szavak jelentése,
úgy vesztett dallamából, kezdett hasonlítani az anyanyelvére.
Arra, amin csak hallgatni tudott folyékonyan, a nyelvre, melynek szavai
leperegtek a testéről, mint a fiúk bőréről a tengervíz.
Nem engedte satuszemhéjai mögé a tengerparti nap egyetlen sugarát sem.
Egyre kevesebbet evett és egyre ritkábban,
a gyümölcsök íze keserűvé vált:
előredőlt, hogy a homokba folyjon a ragacsos nektár.*

3.

*Kiderült, mi a neve: Pupilla.
Azt mondták, folyton tág a pupillája,
az írisze alig látszik, tartása feszült,
mint a kóbor macskáknak vagy a kaméleonoknak.
Nehéz megállapítani, merre néz.
Miután úgy-ahogy értette a nyelvet és a neve jelentését,
gyakrabban vett részt a verekedésekben. Hamar lenyomták,
erősebbek voltak és ügyesebbek, olyan fogásokat ismertek,
hogy azonnal fel kellett adni a harcot,
teljesen mozgásképtelenné tették a végtagjait.
Ha kiáltott, elengedték, ez volt a kimondatlan szabály,
és ő azzal játszott, meddig bírja némán,
élvezte a kínzásban rejlő hatalmat,
hogy rajta múlik, mit tehetnek meg vele.
(A lányokhoz csak úgy lehet érni, hogy az az érintésről szól,
és utána a bátyjuk akkor sem hagyja abba a verekedést, ha kiált.)*

*Amikor félt, egy bizonytalan fényű panellámpára koncentrált
egy klórszagú folyosón. Rézsút, közepén.
Szemben fürdőruhás lányok sora, mellette a röhögcsélő osztálytársak,
talpa alatt sikamlós csempe. Akkor úgy döntött,
sohasem felejtí el. Mélyen belenézett,
összeszorította a szemhéjait.
Arra emlékszem, amire akarok.*

4.

*Az egyik gyerek órán papírfecnit csempészett körbe,
az állt rajta: Szünetben a mosdóban!
Összegyűlt a vécében vagy tíz fiú,
a srác elővette a farkát, és húzogatni kezdte rajta a bőrt.
Mindenki kacagott, egyikiük gyorsan becsukta az ajtót.
Szép nagy merevedése lett a korához képest. Felkiáltott:
13 centi. Lemértem. Akinek ennél nagyobb, mutassa meg!
Hamar elővették, a legtöbben szégyenben maradtak,
egynek volt egy centivel hosszabb.
Láttam az apámat fürdés közben, fityegve olyan vastag volt neki, mint a karom,
mondta, és rámarkolt a csuklójára. Erre ismét kitört a nevetés.
Ő hátul állt, és egész testében reszketett,
a vécéajtónak támaszkodott, hogy megőrizze egyensúlyát.
A mennyezetre szegezte tekintetét, orrában klór és ammónia keveredett,
panelizzók hidegkéék fénye játszott a csempén.*

*Ezután vacogott a péntektektől.
Megváltozott a fiúk tartása és tekintete,
a biztonságos szépségből nem maradt semmi.
Lassabban öltöztek, időt hagytak az elégedett vagy irigy mustrálásnak.
Néhányan visszahúzódnak, váltak,
mások harsányabbak és erőszakosabbak lettek,
bizonyos érintések jelentése megváltozott,
szigorodtak a verekedés szabályai.
Álmában egy fürdőszobában állt: vékony testén
áttetsző fátyol, szájában sajgó daganat. Nem fért el tőle a nyelve,
és izgett-mozgott benne valami, mint egy tojásban.
Mély, öblös hang szivárgott belőle az új nyelven.
Mint vékony, fekete varrótűk, szőrszálak törték át az arcát.*

Nem hívták többé Pupillának, maga elé bámult.

*Egy gyerekről elterjedt, hogy volt már lánnyal.
Senki sem kételkedett, az egyik legmagasabb srác volt,
tekintete szigorú, szája széles, haja rövid, sűrű, erős,
neki volt az egyik legnagyobb,
ráadásul mindenkinél gyorsabban futott.
Folyton erről faggatták, látszott rajta, élvezzi a figyelmet,
de csak homályos válaszokat adott:*

*az a fontos, hogy a fülcimpát kell dörzsölni,
attól elvörösödnék, mint egy gránátalma.
Ha sokat becézed őket, megkeményedik a húsup, meg kihűl,
mint a szobroknak, amik kőből vannak, vagy fémből.*

Az is fontos, hogy nem lehet csak úgy odamenni és csinálni, hanem előtte meleg tejbe be kell áztatni a faszt, mert attól még nagyobb lesz, mert abban olyan zsírok vannak, és azt szeretik, ha nagy, mert attól jobb. És ha jó, akkor utána a szájukba veszik, és az is jó. Meg azt is lehet csinálni, hogy nagyon édes gyümölcsöt eszel, papaját, ananászt vagy fahéjat is lehet, attól jó ízű lesz neki, amikor a szájába veszi.

5.

*Az apja érintése a kezdetektől gyengéd volt.
Az anyja néha ütötte, főleg az arcát, dühében. Érthető volt,
mint a nyelv, amit a szájából adott,
de az apja érintése összezavarta.*

*Azt kérdezte az anyjától kiskorában:
Nem mosod meg a lábam között?
Azt a részt neked kell megmosnod, válaszolta az anyja,
és kicsavarta a szivacsból a szappanos vizet.*

*Sokat sírt emiatt.
Mintha bizonyos részekkel máshogyan bánnának,
pedig csak egy test van, minden végtagból
minden végtagba el lehet jutni egyszerűen,
darabokat kéne kimetszeni, hogy máshogy legyen.
Aztán ő is különbséget tett:
deréktól lefelé nem merészkedett,
a hasát is kerülte, meg a száját.
Az anyja gyakran volt mérges, mert összepisálta a vécét,
mert nem tartotta közben a pisilőjét.
Azt gondolta, talán mégis érti az anyját, mert
az emberi test olyan, mint egy térkép, amin
érintések jelölik a városokat, de két helység között
könnyű utat téveszteni.*

*Az apja keze
puha volt, mint a fürdőszivacs,
ujjai hosszúak,
bütyökcsontjai kemények,
szőre fekete, mint
egy szemhéz
belülről.*

Szigorú volt, de kedves, halk és figyelmes,

*ha kettesben maradtak.
Bármit csinált, kettesben maradtak.
Nem engedte be a tengerparti nap sugarait, nehogy
találkozzanak az egymást taszító fények.
A férfi reggeli kávéját szürcsölte – fahéjjal és sok tejjel,
és úgy nézett az anyjára. Éles fájdalom a gyomorban.
Akkor őt is úgy szereti?*

*A kezét vizsgálta.
Hosszú, sovány ujjak, de az apjáénál vastkosabb kézfej,
széles, visszarágott köröm, ezüstös ecsetvonás
a hüvelyk melletti bőrlebenytől a kisujj tövéig:
biciklibaleset emléke, felhasította a kormány.*

6.

*Az összes ablakot feszülésig tárta, hogy átjárja a szobát a huzat.
Tél volt. Nyárvoégi idő.
Dideregni akart, mint a másik otthonban,
ahol már egy másik család lakott,
akik addig aludtak az ágyában,
míg az álmaik ki nem szorították a rémképeit,
amik a paplanba szívárogtak a nyálával,
addig ittak a poharakból, szartak a vécébe, kapcsolgatták a fényeket,
míg meg nem adta magát a ház.
Ott még lehetett fájni.
Levetkőzött, és a szőnyegre hevert.
Két ajtón nem hallatszott át
az apja szörcsögése, az anyja forgolódása.
Mély lélegzetet vett.*

*Azt tervezte, hogy magához nyúl.
Mégfogja a – csupa idegen szó,
itt egyiket sem értenék –, ahogy a többi fiú csinálja, mert ők
megtehetik. Egész testét beszötte a forróság,
reszketett és verejtékezett. Nem volt
olyan pont, amit érintetlenül hagyott:*

*bármi, amit megszerzek, neki adom,
semmi, amit nekem ad, nem az enyém,
és a dolgok nem olyanok az ő kezében, mint az én kezemben,
mert amit ő megfog, az az övé lesz,
mint a faragott nyelű bicska, a horpadt rézvekker, a hamutál,
meg a cigaretta, ami felizzik, amikor beleszív,*

és minden szippantással rövidebb lesz,
és a vége fekete lesz a tűztől, azt leütögeti a hamutálba, amit aztán
anya kiborít a kukába estéenként, ami a konyhában van.
A konyha anyáé. Apának tárgyai vannak, anyának terei.

*Másnap kiszökött a tengerpartra.
Elengedték volna, de titokban akarta tartani a tervét.
Házfalak mentén osont,
súrolta az érdes vakolat.*

*Egy őszöreg férfi – szétkaristolt, száraz, barna bőr,
hidegkék szemei, akár a gázláng –
a hullámok közé vetette magát egyszer nyáron,
és hosszú percekig lent maradt.
Ő a parton ücsörgött narancsgerezdeket majszolva,
azon morfondírozott, hogy lehet,
hogy csak a test agg, nem a mozgás.
A férfi jóval arrébb bukkant fel,
két tenyerében tüskés, fekete labdákat tartva.
Kőhöz ütögette a zsákmányt, kiszívta a belsejét, mint az osztrigáknak,
az üres vázakat visszahajította a vízbe.*

*Gyorsan átöltözött a homokon, életében először egyedül,
majd begyalogolt a hullámok közé.
Még nem nyitotta ki víz alatt a szemét azelőtt,
marta a só, és elhomályosította a látását.
Harmadjára sikerült felhozni egy lényt, erősen kapaszkodott az aljzaton,
szúrták a tenyerét az apró dárdahégyek.
Nézte a fényre vak test táncát,
ahogy lassan, nyugodtan mozgatta tüskéit
biztonságos sziklafelületet keresve.
A homokra döntötte a fejét, figyelt.*

*Kő helyett puszta kézzel
zúzta össze,
húsába hatoltak a tüskék,
csorgott alkarján a bordó vér,
de a szeme száraz maradt.
Onnantól
a jobb kézfeje újra az övé volt.*

7.

Megaláz
az analfabéta test félelme,
a döntések, amiket
helyettünk hoz, miközben
néma.

*Nedves gatyával ébredt,
ragadtak a combjai, de a lepedő nem ázott át, nem értette.
A szagot ismerte, és mégsem.
Főtt csontvelő, megolvadt csirkezsír.
Tapintása, mint a bőrt összerántó gyümölcsnektár.
Haladt egyre a forrás felé, ott mint
a csiganyák, mielőtt lemoshatatlanná válik.*

*Nem értette.
Ez nem lehetek én, ez csak neki van, ez nem jöhetett belőlem.
Hogy évek alatt telítődött a teste,
míg ki nem lökte az idegen anyagot, erre gondolt.
A szaga mégis más volt.
Édesebb, enyhébb. Az állaga folyósabb.
Megmosakodott, mielőtt átöltözött volna.*

8.

*Évszakok között a fényárnyalatnyi különbségek:
a csipketerítő árnyékhalójának szálvastagsága árulja el a tavaszt.
Egy távoli, befagyott országban hajtások ütik át a talajt –
serkenő szőrszálak a bőrt.*

*Ráncos ég duzzadt mirigyei
a borostyánzöld félsziget fölött. Formák derengenek
a láthatár temperakéjében, a szagtalan és ízetlen
esőtől meglazult földből élőlények szivárognak a felszínre,
szirtek árnyékába menekülnek a tépett tollú vízimadarak.
Néma száj számolja a másodperceket
villanás és dörgés között,
remegő ujjak szorúlnak
ökölbe a beteljesüléskor.
Amikor a villanás összeér robajával,
lehunyja a szemét.*